

> Retouradres Postbus 30941 2500 GX Den Haag

De colleges van B&W van de G31
cc de Tweede Kamer, de VNG, het IPO
en de 12 provincies

Datum 17 juli 2009
Betreft De uitwerking van de decentralisatie van het stedenbeleid

Geacht College,

Dit kabinet zet in op krachtige, vitale steden. Steden waar mensen graag willen wonen en waar bedrijven zich bij voorkeur vestigen. Steden met een hoog voorzieningenniveau en leefbare en toekomstbestendige wijken. Een krachtige stad biedt mensen kansen om zich op te werken, om te stijgen op de sociale ladder. U zult zich herkennen in dit beeld, u werkt immers dagelijks aan dit streven.

Het Rijk ondersteunt de steden bij hun opgaven. Het stedenbeleid wordt voortgezet, maar de aanpak van het stedenbeleid wordt op belangrijke onderdelen anders. Decentralisatie is een belangrijk uitgangspunt om op lokaal niveau meer ruimte voor maatwerk te creëren en om de bestuurlijke lasten te verminderen. Daarnaast blijft het Rijk als partner actief betrokken bij de wijk- en themagerichte aanpak.

Met deze brief informeer ik u, mede namens mijn collega's van BZK, Justitie, OCW, VROM, VWS, EZ en Jeugd en Gezin over de uitwerking van het stedenbeleid vanaf 2010. Dit als vervolg op de brief 'Stedenbeleid vanaf 2010' van 24 oktober 2008 (Kamerstukken II, 2008/2009, 31 757, nr. 1) en het Algemeen Overleg hierover met de Commissie WWI van de Tweede Kamer op 12 februari jl. In deze brief ga ik in op de uitwerking van de decentralisatie van het huidige Grotestedenbeleid (GSB-III). Hoe geven we hieraan invulling, welke afspraken maken we met elkaar voor de komende jaren en hoe komen we tot die afspraken.

1. Decentralisatie van het stedenbeleid

Met de decentralisatie van het huidige GSB wordt de beleids- en bestedingsvrijheid van de steden verder vergroot. GSB-III kenmerkt zich door drie brede doeluitkeringen (BDU's), waarover verantwoording aan het Rijk wordt

afgelegd. Met ingang van 2010 wordt de BDU Sociaal, Integratie en Veiligheid (SIV) vervangen door een aantal decentralisatie-uitkeringen. De BDU Fysiek/ISV (Investeringsbudget stedelijke vernieuwing) wordt naar verwachting per 1 januari 2011 ook gedecentraliseerd via een decentralisatie-uitkering. De voor het stedenbeleid beschikbare budgetten worden daarmee onderdeel van het Gemeentefonds, maar blijven wel zichtbaar. De BDU Economie vervalt vanaf 2010.

**Portefeuille Wonen,
Wijken en Integratie**
Directie Stad en Bouw
cluster stedelijk beleid en
woningbouw

Datum
17 juli 2009

Kenmerk
2009031352

Een decentralisatie-uitkering is voor de gemeente vrij te besteden geld, dat tot de algemene middelen van de gemeenten behoort. De financiële verantwoording hiervan vindt plaats aan de Gemeenteraad in plaats van aan het Rijk. Wél zullen Rijk en gemeenten als partners op hoofdlijnen afspraken maken. Deze hebben betrekking op te bereiken doelen, inclusief de wijze van monitoring. Over deze afspraken vindt ook verantwoording plaats aan de Gemeenteraad. Op basis van monitoring kan het Rijk – indien nodig – steden op de voortgang aanspreken. Zie verder bijlage 1.

In de nieuwe situatie vervalt de verplichting dat er één integraal meerjaren ontwikkelingsprogramma voor de pijlers Sociaal, Fysiek en Economie wordt ingediend bij het Rijk. Dit wil overigens niet zeggen dat de noodzaak tot een samenhangende aanpak op lokaal niveau vervalt. Gemeenten krijgen door decentralisatie juist meer ruimte voor een samenhangende aanpak en voor een eigen prioriteitstelling.

De verworvenheden van het Grotestedenbeleid

Een belangrijke meerwaarde van het GSB is dat het Rijk de gemeenten ruimte biedt voor een samenhangende, meerjarige aanpak, waarbij gezamenlijk resultaatafspraken worden gemaakt. Uitgangspunt bij decentralisatie is daarom dat deze verworvenheden van het GSB behouden blijven. Deze betreffen:

1. Samenhangende aanpak en meer ruimte voor maatwerk

Het is noodzakelijk dat steden hun opgaven in samenhang kunnen oppakken wanneer dat vanuit de inhoud nodig en nuttig is. Ook is het noodzakelijk dat steden maatwerk kunnen leveren en prioriteiten kunnen stellen die aansluiten bij de specifieke aard en omvang van de lokale opgaven.

2. Meerjarige zekerheid en lange termijn aanpak

Voor een lange termijn aanpak door steden is het van belang dat het Rijk optreedt als betrouwbare partner en daarbij continuïteit in beleid en meerjarige financiële zekerheid biedt. Zoals dat ook in de periode 2005-2009 het geval is, krijgt de financiële zekerheid vorm door het beschikbaar stellen van rijksbijdragen in de meerjarenramingen op de rijksbegroting en door een objectief en stabiel verdeelsysteem van die middelen. Het Rijk gaat er daarbij van uit dat steden bij de inzet van de beschikbare budgetten werken aan resultaten waarvan ook op lange termijn de effecten zichtbaar blijven.

3. *Sturing op resultaten*

Belangrijk is dat Rijk en steden zich gezamenlijk inspannen om zoveel mogelijk resultaten te boeken die ten goede komen aan de stad en haar burgers. Daarom zullen het Rijk en de steden ook bij een gedecentraliseerd stedenbeleid afspraken maken over te realiseren doelstellingen op lokaal niveau. Daarbij is er uiteraard een relatie tussen de omvang van de middelen en de te realiseren doelstellingen. Over de wijze waarop de gemeente de lokale doelstellingen realiseert, worden met het Rijk geen afspraken gemaakt. Dat is een verantwoordelijkheid van de gemeente. Steden en Rijk zullen zich ieder vanuit hun eigen verantwoordelijkheid inspannen om de prestatieafspraken te realiseren. Door middel van bestaande monitors wordt de voortgang gevolgd. Als partners overleggen Rijk en steden met elkaar over de uitvoering en spreken elkaar tijdig aan wanneer de voortgang achter dreigt te blijven.

2. **Vormgeving van de decentralisatie**

2.1 **Decentralisatie BDU Fysiek/ISV**

In 2010 start het derde ISV investeringstijdvak (2010-2014), dit nog op basis van de Wet stedelijke vernieuwing. De BDU Fysiek/ISV wordt naar verwachting per 1 januari 2011 gedecentraliseerd. Uitgangspunt is dat het Rijk met de 31 rechtstreekse gemeenten voor de periode 2010-2014 een aantal afspraken op hoofdlijnen maakt met betrekking tot stedelijke vernieuwing. Daarbij gelden de volgende landelijk geformuleerde doelstellingen als referentie:

1. bevordering van de kwaliteit en de differentiatie van de woningvoorraad, daar waar nodig rekening houdend met een te verwachten afname van het aantal huishoudens;
2. bevordering van de fysieke kwaliteit van de leefomgeving;
3. bevordering van een gezonde en duurzame leefomgeving in het algemeen en meer in het bijzonder ten aanzien van bodem, geluid en binnenstedelijke luchtkwaliteit.

Deze doelstellingen worden onderdeel van een nieuwe AmvB-beleidskader ISV-3. Deze AmvB, die onlangs naar de Raad van State is gezonden, treedt in de tweede helft van dit jaar in werking en is gebaseerd op het bijgevoegde werkdocument Beleidskader ISV-3 (zie bijlage 2). Dat document is in het bestuurlijk overleg van 22 januari 2009 met de G31, Ortega-gemeenten, VNG en IPO besproken en akkoord bevonden.

Voor het ISV 2010-2014 zijn in deze brief de indicatief beschikbare budgetten per stad opgenomen (bijlage 3a). Deze verdeling vindt plaats op basis van een nieuwe AmvB-verdeelsleutel (Staatsblad 2009, nr. 29). De (indicatieve) verdeling van de ISV-middelen voor bodem is opgenomen in het op 10 juli 2009 getekende

convenant 'Bodemontwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties' en als bijlage 3b toegevoegd.

**Portefeuille Wonen,
Wijken en Integratie**
Directie Stad en Bouw
cluster stedelijk beleid en
woningbouw

2.2. Decentralisatie BDU SIV

Voor de huidige BDU SIV kiest het kabinet voor een inhoudelijke ordening in een aantal rond beleidsthema's geordende decentralisatie-uitkeringen, met als uitzondering de middelen waarvoor al tot een andere vormgeving besloten is, zoals het Participatiebudget. Decentralisatie-uitkeringen zijn, zoals hiervoor aangegeven, vrij besteedbaar binnen de reikwijdte van het Gemeentefonds. Deze ordening betreft dus niet meer en niet minder dan het zichtbaar maken van een sterke inhoudelijke samenhang rond een aantal thema's.

Datum
17 juli 2009

Kenmerk
2009031352

Voor de na GSB III doorlopende middelen heeft het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties u in de Meicirculaire 2009 Gemeentefonds d.d. 29 mei 2009 (kenmerk 0000278690) geïnformeerd over de in 2010 beschikbare budgetten per gemeente voor de verschillende decentralisatie-uitkeringen, met uitzondering van de middelen voor Leefbaarheid en Veiligheid, Voortijdig schoolverlaten en Vrouwenopvang. Deze brief gaat nader in op deze onderwerpen. Voor een meerjarige doorkijk van de indicatieve budgetten t/m 2014, zie verder bijlage 4.

De inhoudelijke herordening rond een aantal beleidsthema's ziet er als volgt uit:

1. Maatschappelijke opvang. De huidige afspraken in het kader van het plan van aanpak G4 en de stedelijke kompassen blijven van kracht en lopen door tot en met 2014. Zie verder bijlage 5a en 5b.
2. Onderwijsachterstandenbeleid. In de Wet op het primair onderwijs wordt opgenomen dat steden gaan zorgdragen voor een dekkend aanbod van voorschoolse educatie voor alle doelgroepkinderen en dat aan bepaalde eisen ten aanzien van de kwaliteit van deze voorziening wordt voldaan. Er worden daarom geen specifieke afspraken met steden meer gemaakt. Zie verder bijlage 6.
3. Gezond in de stad. Het doel is het terugdringen van sociaal-economische gezondheidsachterstanden in de G31. Hierover worden geen afspraken met gemeenten gemaakt. Wel vraagt het Rijk van steden om hun beleid vast te leggen in een beleidsnota/ plan van aanpak. Zie verder bijlage 7a en 7b.
4. Veiligheid en leefbaarheid. BZK en WWI hebben op 9 juli in het Strategisch Beraad Veiligheid met de VNG afgesproken dat bij de inzet van de Van Montfransmiddelen (BZK) en de middelen voor leefbaarheid (WWI) in 2010 en 2011 focus wordt aangebracht op de aanpak van sociale overlast en fysieke verloedering. Rijk en gemeenten zullen daartoe gezamenlijk optrekken en bovendien op korte termijn een manifest ondertekenen. De betreffende gemeenten ontvangen hierover een aparte brief. Het betreft de G31, de Ortega-gemeenten (Almere, Apeldoorn, Ede, Haarlemmermeer, Zoetermeer) en 4 gemeenten met ernstige problematiek inzake

overlastgevende Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren (Culemborg, Gouda, Veenendaal en Zeist).

De veiligheids- en leefbaarheidsmiddelen worden in 2010 en 2011 onder deze 40 gemeenten verdeeld. In het Strategisch Beraad Veiligheid van 9 juli jl. hebben en de VNG afgesproken dat het verdunningseffect dat hierdoor voor de G31 ontstaat bijna geheel weggenomen wordt. Bijgevoegd is een voorlopige tabel met de bedragen voor 2010 en 2011 (zie bijlage 8). Over het beschikbare budget per gemeente wordt u in de Septembercirculaire Gemeentefonds 2009 officieel geïnformeerd. Dat betekent dat de bedragen kunnen afwijken.

Wel vervalt met ingang van 2011 de eenmalige impuls veiligheid die het toenmalige kabinet op verzoek van de G31 voor de duur van de GSB III-periode 2005-2009 beschikbaar heeft gesteld. De € 25 mln. die er in 2010 nog wel extra beschikbaar is, is het restant van deze toezegging. De eenmalige impuls was conform het verzoek van de G31 vooral bedoeld voor eenmalige activiteiten (opzet veiligheidshuizen, intensivering cameratoezicht, aanloopkosten bij inzet extra toezichthouders).

Over het voor veiligheid en leefbaarheid beschikbare budget wordt u dus in de Septembercirculaire Gemeentefonds 2009 officieel geïnformeerd; de middelen worden beschikbaar gesteld via een decentralisatie-uitkering. Dat geldt ook voor de GSB-middelen voor de aanpak van criminele allochtone jongeren in de G4. Deze middelen van het Ministerie van Justitie (€ 5,4 mln. op jaarbasis) komen vanaf 2010 samen met de extra middelen van WWI (€ 8 mln. in 2010 t/m 2012) voor de inzet van gezinsmanagers en straatcoaches in de decentralisatie-uitkering aanpak Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren. De extra inspanningen gericht op vermindering van de oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse jongeren in de criminaliteitscijfers in de G4 kunnen zo worden voortgezet. De G4 zullen de kennis en ervaringen die in de G4 zijn opgedaan delen met de overige gemeenten die in de periode 2010 tot en met 2012 een beleid zullen voeren gericht op de Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren zoals in de beleidsbrief van 30 januari is verwoord (Kamerstukken II, 2008/2009, 31 268, nr. 13).

5. Voortijdig schoolverlaten (VSV)/Jeugd. De wijze waarop de VSV-middelen vanaf 2010 worden ingezet is gekoppeld aan de kabinetsreactie op het WRR rapport *Vertrouwen in de School*. Deze kabinetsreactie is op 4 juni 2009 aan de Tweede Kamer gezonden (Kamerstukken II, 2008/2009, 29 544, nr.190). In de Septembercirculaire Gemeentefonds 2009 zal duidelijkheid worden gegeven over de wijze van overheveling van deze geldstroom naar een decentralisatie-uitkering en over de verdeling per gemeente. De middelen die momenteel voor de G31 beschikbaar zijn, blijven vanaf 2010 behouden voor de G31 en worden onderdeel van de decentralisatie-uitkering Jeugd. Met de gemeenten worden nieuwe afspraken gemaakt voor de periode 2010-2014 over de resultaten die

behaald moeten worden met de doelgroep overbelaste jongeren. Zie verder bijlage 9.

**Portefeuille Wonen,
Wijken en Integratie**
Directie Stad en Bouw
cluster stedelijk beleid en
woningbouw

De budgetten voor Volwasseneneducatie en voor Inburgering worden voor de G31 per 2010 onderdeel van het Participatiebudget. Met het Participatiebudget worden de gemeentelijke middelen voor reïntegratie (WWB-werkdeel), inburgering en volwasseneneducatie gebundeld in één specifieke uitkering voor gemeenten. Met dit budget kunnen reïntegratie- en inburgeringvoorzieningen, educatieopleidingen en combinaties van deze voorzieningen worden gefinancierd voor een brede doelgroep (zie bijlage 10).

Datum
17 juli 2009

Kenmerk
2009031352

Over één onderwerp vindt nog nadere uitwerking van de decentralisatie plaats: vrouwenopvang (wordt per 2011 overgeheveld). De decentralisatie van de vrouwenopvang wordt tijdelijk uitgesteld. Op verzoek van de Tweede Kamer vindt op dit moment een stelselonderzoek plaats. Daarbij wordt in het bijzonder gekeken naar de opvang van specifieke groepen en de verruiming van de grondslag van de uitkering. Er wordt bezien hoe binnen een decentralisatie-uitkering dergelijke voorzieningen gerealiseerd kunnen worden en hoe binnen de grondslag van deze uitkeringen nieuwe ontwikkelingen in de opvang en hulp opgevangen kunnen worden. In het bestuurlijk overleg met de VNG van 1 april 2009 is afgesproken om in afwachting van de besluitvorming over dit stelselonderzoek de SIV-middelen voorlopig over te hevelen naar de specifieke uitkering vrouwenopvang en per 2011 over te hevelen naar een decentralisatie-uitkering. Eind 2009 wordt u hierover geïnformeerd. In 2010 zal zich geen verandering in de verdeling voordoen. Zie verder bijlage 11.

In bijlage 12 zijn de belangrijkste overeenkomsten en verschillen in de vormgeving van GSB-III en van het stedenbeleid vanaf 2010 in beeld gebracht.

3. Het maken van nieuwe prestatieafspraken ISV

Hiervoor is aangegeven dat met betrekking tot het ISV voor de komende periode 2010-2014 nieuwe prestatieafspraken worden gemaakt. In deze brief en bijlagen vindt u de basis om te starten met de voorbereiding hiervan. Uw WWI-accountmanager zal uw stad benaderen om te verkennen welke afspraken uw stad wil maken.

Uitgangspunten voor het maken van die afspraken vormen de lokale situatie en de in deze brief geformuleerde landelijke doelstellingen. Het Rijk verwacht dat de steden bij het formuleren van hun ambities ten minste de trend van de afgelopen jaren voortzetten.

Voor het ISV dient een uitvoeringsdocument te worden opgesteld dat voldoet aan de eisen gesteld uit de Wet stedelijke vernieuwing (zie art. 7 van deze wet). Formeel dient hiervoor een meerjarenontwikkelingsprogramma te worden opgesteld. Gelet op de afgesproken decentralisatie kan het document echter op

een praktische manier worden vormgegeven. Zo kan gebruik gemaakt worden van bestaande visies en plannen, zoals het gebiedsdocument. Zie ook bijlage 2. De voorstellen voor afspraken met betrekking tot het ISV, inclusief de voorgestelde indicatoren en achterliggende beleidsinformatie, dienen in concept uiterlijk op 1 oktober 2009 bij WWI te worden ingediend.

Daarnaast verzoek ik u voor het ISV uw conceptvoorstel voor afspraken en achterliggende documenten eveneens eind september aan de provincie dan wel de plusregio's te sturen. De provincies en de plusregio's kunnen mij dan binnen 1 maand adviseren over onder andere de bovenlokale afstemming.

De stad wordt vervolgens eind oktober in concept geïnformeerd over mijn reactie naar aanleiding van de conceptvoorstellen, tegen de achtergrond van het hierboven genoemde rijksreferentiekader, zodat uw Gemeenteraad daar bij de vaststelling van de definitieve ambities rekening mee kan houden. De door de Gemeenteraad vastgestelde voorstellen voor afspraken dienen uiterlijk op 15 november 2009 bij mij te worden ingediend. Als die versie op majeure punten afwijkt van het voor 1 oktober 2009 ingediende concept, dan kan dat aanleiding zijn voor nader overleg. De afspraken tussen uw stad en het Rijk worden schriftelijk vastgelegd. In een Bestuurlijk Overleg kunnen we over de precieze vormgeving hiervan spreken.

4. Voortgang prestatieafspraken

Steden en Rijk zullen zich ieder vanuit hun eigen verantwoordelijkheid inspannen voor het realiseren van de nieuwe ISV-afspraken en de doorlopende afspraken met betrekking tot in ieder geval maatschappelijke opvang.

Door middel van bestaande monitors wordt de voortgang gevolgd. Rijk en steden treden tijdig in overleg wanneer de voortgang achter dreigt te blijven. In dat geval bezien we hoe de voortgang kan worden bevorderd. In 2012 wordt daartoe de tussenstand opgemaakt. Dat kan aanleiding zijn om het overleg te intensiveren voor het geval dat blijkt dat een gemeente onverhoopt achterloopt op de afspraken met het Rijk voor de periode 2010-2014. Daarbij wordt vooral gekeken naar de oorzaken van het achterblijven: zijn die exogeen of zijn er ook oorzaken die betrekking hebben op het (niet voldoende) handelen door de stad zelf. Tijdens dit overleg kan de stad aangeven waarom zij achterloopt op afgesproken doelstellingen. Daarbij kan bijvoorbeeld ook aan de orde komen of de overeengekomen doelstellingen nog wel realistisch en haalbaar zijn. Dit overleg kan aanleiding zijn voor een aanvullende facilitering door het Rijk (bijvoorbeeld met kennis, aanpassing van de regelgeving, enz.) of voor gerichte maatregelen van gemeenten of andere lokale organisaties.

Mocht het Rijk na dit ambtelijk overleg van mening zijn dat de gemeente achterloopt op de afgesproken doelstellingen en dat dit (voor het grootste deel) verwijtbaar aan de gemeente is, dan zal er vervolgens een bestuurlijk overleg

**Portefeuille Wonen,
Wijken en Integratie**
Directie Stad en Bouw
cluster stedelijk beleid en
woningbouw

Datum
17 juli 2009

Kenmerk
2009031352

plaatsvinden. Dat overleg is er primair op gericht om tot verbeteringen te komen, zodat de prestaties alsnog gerealiseerd kunnen worden. Als alle middelen van overleg, overreding en facilitering niet tot de gewenste verbetering leiden, dan is in het uiterste geval na het bestuurlijk overleg voorwaartse bijsturing mogelijk. Dit houdt in dat de financiële middelen in volgende jaren verlaagd kunnen worden of dat we voor volgende jaren een hogere prestatie met elkaar afspreken. Die bijsturing is evenredig aan dat deel van de prestaties dat door nalatigheid van de stad niet is gerealiseerd. Terugvordering van budget is bij een decentralisatie-uitkering niet mogelijk. Laten we er ieder vanuit onze eigen verantwoordelijkheid alles aan doen om het niet zover te laten komen.

**Portefeuille Wonen,
Wijken en Integratie**
Directie Stad en Bouw
cluster stedelijk beleid en
woningbouw

Datum
17 juli 2009

Kenmerk
2009031352

Als programmaminister voor het stedenbeleid zal ik in aanvulling op het bovengenoemde, in algemene zin zicht houden op trends en ontwikkelingen die voor de steden relevant zijn. Ook zal ik goede voorbeelden en eventuele knelpunten en hun oplossingen zichtbaar maken. Daarbij zal ik tevens gebruik maken van stadsbrede monitors, zoals de Stadsfoto en de Leefbaarometer. Een analyse naar de staat van de stad zal ik in 2012 laten uitvoeren, gelijktijdig met de tussenstand naar de gemaakte prestatieafspraken.

5. Tot slot

In deze brief ben ik ingegaan op de uitwerking van onderdelen van het stedenbeleid, namelijk de decentralisatie van de BDU Fysiek/ISV en van de BDU SIV. Het uiteindelijke doel van het stedenbeleid is om te komen tot krachtige, vitale steden.

Het stedenbeleid gaat een nieuwe fase in. Door de decentralisatie van de rijksbijdragen krijgen steden meer ruimte om samenhang aan te brengen en eigen prioriteiten te stellen. Tegelijkertijd wordt het Rijk ook actiever door samen met steden te werken aan het oplossen van knelpunten in de uitvoering. Zo wordt er uitvoering gegeven aan de charters en wijkactieplannen in de 40 wijken. Tevens is er budget beschikbaar voor de aanpak van sociale en fysieke problemen in andere wijken dan de 40 die vergelijkbaar ernstig zijn en ook voorkomen en bestreden moeten worden.

Als partner zullen mijn collega's en ik de steden stimuleren en faciliteren bij het zoeken naar een effectievere aanpak van hardnekkige problemen (op dit moment wordt bijvoorbeeld gewerkt aan de thema's krimp en 'newtowns'). De BDU Economie vervalt, maar steden blijven als motoren van de economie de volle aandacht van het Rijk behouden. Om de samenwerking op het terrein van economie vorm te geven gaan het Rijk en de bestuurders van de G31 samenwerkingsafspraken maken voor de periode vanaf 2010.

Over al deze ontwerpen zullen we de komende periode met elkaar in gesprek blijven. Ik vertrouw erop dat u op basis van deze brief aan de slag kunt met het formuleren van uw ambities.

Hoogachtend,
De minister voor Wonen, Wijken en Integratie,

E.E. van der Laan

**Portefeuille Wonen,
Wijken en Integratie**
Directie Stad en Bouw
cluster stedelijk beleid en
woningbouw

Datum
17 juli 2009

Kenmerk
2009031352